

'ארסיה' (Arsia) – הפלגה שנייה

ערך: יהודה בן-צור

הפלגה שנייה

מועד הגעה ארצה: 3 בינואר 1949.

צוות המלווים: אוסי רביד ימאי הפלי"ם ו'גדעוני', יהודה לימוני.

המטען: 833.400 טון, שנרכשו באיטליה, לרבות 8 טנקי 'שרמן'.¹

פעילות הספינה מ- 14 בנובמבר עד 12 בינואר 1949:

מקור	הסבר ופרשנות
14 בנובמבר 1948 – ביום 12.11 עזבה את 'ארנון'	ב- 12.11 הפליגה מחיפה. צמד המלווים, חיים סנס ו'גדעוני' משה תנורי.
16 בנובמבר – אין קשר אתה ('ארסיה' עבור 'אלון')	אין קשר עם איטליה (מיועדת לרכש של ארזי)
18 בנובמבר – נמצאת תחת מטפן, כוון ליבורנו ('לאלון').	חולפת ע"פ יוון בדרכה לליבורנו.
20 בנובמבר – מתקרבת לברי. אם הסערה תימשך תיכנס לאיזה שהוא נמל לתיקון קטן.	מתקרבת לנמל בארי בעיצומה של סערה, יתכן ותיכנס לאחד הנמלים לתיקון קל.
22 בנובמבר – אסור ברג'יו. יכול להיות שיצא היום לברי.	צמד המלווים, סנס ותנורי, נאסרו והורדו מהספינה הממשיכה לבארי בלעדיהם.
24 בנובמבר – צריך להגיע לבר. אין אישור.	אמורה להיכנס לבארי. אין אישור.
26 בנובמבר – עומדת בהעמסה בברי.	הגיעה לבארי ב- 25/11. בהעמסה.
28 בנובמבר – נמצאת בברי.	"
1 לדצמבר – נמצאת בברי. צריכה הייתה לצאת הערב.	עדיין בבארי. צפויה לצאת הערב. (יצאה מברי לנאפולי).
3 לדצמבר – הערב צריכה להיכנס לנאפולי.	צפויה להיכנס הערב לנאפולי.
5 לדצמבר – נמצאת בנאפולי. צריכה לצאת ב- 6/12 אחה"צ (לליב).	הגיעה לנאפולי. אמורה להפליג מחר לליבורנו.
7 לדצמבר – מחר צריכה להגיע לליב.	צפויה להיכנס מחר לליבורנו.
10 לדצמבר – היום צריכה לצאת לנאפולי. (אין אישור) נמצאת בליב.	הגיעה ב- 8/12 לליבורנו. אמורה להפליג לנאפולי ב- 12/12.
14 לדצמבר – מחר בבקר תגיע לנאפולי. תטעין 500. בערב צריכה לצאת ל'ארנון'.	צפויה להיכנס מחר לנאפולי להעמסת 500 (טון ?) ובערב צריכה להפליג ארצה. בשלב זה הוצבו בספינה צמד המלווים, ימאי הפלי"ם אוסי רביד ו'גדעוני', יהודה לימוני.
19 לדצמבר – נמצא במיצר מסינה. ממשיכים לאורך החוף. הצלחנו לתקן המוטור.	יצאה מנאפולי ב- 18/12 ונמצאת במיצר מסינה. אירעה תקלת מנוע, שתוקנה בדרך (נכנסה לקרוטונה ב- 21/12).
22 לדצמבר – אין קשר עם הכלי. בדרך מנאפולי ל'ארנון'.	בדרכה מנאפולי לארץ. אין קשר עם איטליה. מתברר שהצפינה לקרוטונה, בכניסה למפרץ טרנטו, לבצוע תיקונים.
24 לדצמבר – הבוקר עזב הכלי את קרוטונה אחרי תיקון של יומיים.	יצאה מקרוטונה ב- 23/12 אחרי יומיים תיקונים.
26 לדצמבר – נמצאת בסערה. הלילה תעגון במפרץ ותיקה.	נקלעה לסערה. תעגון במפרץ ותיקה.

¹ פני זזה, 'המשימה רכש', עמ' 199. ד. ב-ג, 'יומן המלחמה', עמ' 926.

ב- 27.12 הביע ספיר תקווה "כי הגיעה [ארצה] למרות כל המכשולים... נודע כי נכנסה שנית לנמל באיי יוון לרגלי סערה" ² .	28 לדצמבר – נמצאת עדיין במפרץ ותיקה.
הפליגה ארצה ב- 31/12 .	29 לדצמבר – נמצאת במפרץ ותיקה מפאת סערה.
ב- 3/1 הגיעה ארצה בהפלגתה השנייה.	2 לינואר 1949 – ביום 3/1 הגיע ל'ארנון'.
בארץ. ב-8.1 הפליגה לאיטליה עם צוות המלווים, יובל ציזלינג ושמשון לוטן, 'הגדעוני'.	5 לינואר – נמצאת ב'ארנון'.
במהלך ההפלגה לאיטליה, חלפה ע"פ כף מטפן.	12 לינואר 1949 – בדרך מ'ארנון' ל'ליאונרד'. עברה כבר את מטפן.

הערה: מועדי כניסה ויציאה מנמלים נבדקו והושושו עם נתוני תיק 'תנועות כלי שיט' מעיזבון של זקימוביץ..

במהלך הפלגה זו, מאז יציאת 'ארסיה' מחיפה ב- 12.11.48 ועד להגעתה חזרה לחיפה, ב- 3.1.49, עסקה המערכת באפשרויות השונות להעסקתה. ב- 13.11, הבריק שאול אביגור לספיר, ארזי זקימוביץ באיטליה: " 'ארסיה' הפליגה היום בדרכה ל'ליאונרד'³ ", איטליה. באותו יום הציע ספיר לאשכול ושאלו הקצאת כלים לפיה: " 'ארסיה' [תופנה] למולפטו [נמל בקרבת בארי] – משלוח 'אבני'⁴ [ישראל דיקנשטין הממונה על הרכש באיטליה]". ברישומי 'המוסד לעליה' באיטליה נרשמה ב-14.11 הודעה מנוגדת להצעת ספיר: "ב-12.11 [1948] עזבה את 'ארנון'. אין קשר אתה. 'ארסיה' [מיועדת] עבור 'אלון' [יהודה ארזי, רכש באיטליה]"⁵. להבהרת יעד הנסיעה סיכם ספיר שהוא: "יפגש עם 'זקי' [משה זקימוביץ, הממונה על שלוחת 'המוסד לעליה' באיטליה] וישאל אם 'ארסיה' באה בחשבון [לטעינה] במולפטו", אך בשיחה בינו לארזי סוכם: "ש'ארסיה' תטען את יתר 'הזחלים' [טנקים] ו'צפים' ריקים [חביות?]"⁶. באותה הזדמנות ספיר דווח לארזי כי: "הזקן ו'ארסיה' פרקו" כבר בארץ. בבוקר 15.11 דווח לספיר כי: "בתכנית ש'ארסיה' תיקח 8 'זחלים' [טנקים], 50 טון פ.ס.פ. [משטחי מתכת] ו-60 טון 'גופים' [מה הכוונה?]"⁷. בשלב זה עדיין לא הוקם קשר בין איטליה לספינה.

ב-18.11 הבריקה מפקדת חת"ם לז'נבה: "[התותחים] הימיים התקבלו והוחלט שכולם לחיל הים. אין לי פרטים על החסר להם"⁶ וספיר הבריק מאיטליה לשאול ואשכול: "אשרו לנו שקבלתם את [מטען] כיסוי 'ארסיה' שכלל 30,000 קופ' [בשר] כשר, 52,398 טון חרובים ו-35 טון קונסרבטים וריבות". באותו יום חודש הקשר בין 'ארסיה' ואיטליה בעת שהספינה חלפה ע"פ כף מטפן ביוון, בדרכה להעמסה בליבורנו. למחרת היום, ב- 19.11 הבריקה 'ארסיה' ל'מוסד' באיטליה 2 מברקים: "בארץ קבלנו הוראה לנסוע לנמל קטניה. מחכים להוראות שלכם (בינתיים קיבלו את ההוראה לנסוע לבארי)". "בגלל תיקון במוטור שיימשך יום אחד, ניכנס מחר בצהרים לנמל קורטונה. לאחר זאת נמשיך לברי". ב- 20.11, הבריקה 'ארסיה' על שינוי נוסף בשל 'כוח עליון': "בגלל הסערה נאלצנו לנסוע בכיוון מסינה. בנמל הראשון נעגון לצורך תיקונים"⁷. בתגובה נצטוותה 'ארסיה' להמשיך לעבר נמל בארי ו"אם הסערה תימשך תיכנס לאיזה שהוא נמל לתיקון קטן".

למחרת היום, ב- 21.11, נכנסה הספינה לרג'יו קלבריה (קרוב לוודאי באמתלה של המכונאי הראשי בדבר תקלה טכנית). שעה קלה לאחר שהמכונאי הראשי ירד לחוף לחפש

² מכתב ספיר לשאול ופרס – 54/א'2, א"צ, 633/56 69.

³ מברק דחוף מס' 565 מה- 13.11.48, א"צ.

⁴ מברק בלתי מסופר מה- 13.11.48, א"צ.

⁵ תיק מזכרים – עיזבון זקימוביץ "מצב הכלים ביום 16/11" 1948.

⁶ מברק מידי מס' 263 מה- 18.11.48, א"צ.

⁷ תיק מזכרים – עיזבון זקימוביץ. חילופי מברקים ב- 19-20.11.48.

חלקים, הגיעה המשטרה ועצרה את צמד המלווים – סנש ותנורי - באשמה של כניסה לאיטליה ללא תעודות מזהות ותקפות ואחזקת אקדח. ב-22.11, דווחה 'ארסיה' – כנראה טלפונית - שהשלטונות ברג'יו קלבריה עצרו אותה והיא מקווה להשתחרר עוד באותו יום ולהמשיך לבארי ואכן, עוד באותו ערב היא הפליגה לעבר נמל בארי. לדברי חיים סנש, היה זה המכונאי הראשי שהלשין עליהם בעקבות סכסוך שפרץ ביניהם במהלך ההפלגה. 'ארסיה' המשיכה בדרכה... ללא המלווים (הם גולגלו בכמה בתי סוהר, לרבות באי ליפארי⁸ ורק לאחר כחודשיים, במחצית ינואר 1949, הם שוחררו בזכות התערבותה של עדה סרני וגורשו מאיטליה). שלושה ימים לאחר הורדת המלווים מהספינה, ב-24.11, דווח מרדכי (קיקיון, כנראה מאיטליה) לז'נבה: " 'ארסיה' – מצב עוד לא ידוע. הכלי שוחרר". ניתן להניח שדו"ח זה מבוסס על דווח טלפוני של רב החובל. הקשר הישיר עם הספינה נפסק בשל מעצר 'גדעוני'.

כחודש לאחר מכן, ב-20.12.48, דווח שאול לב-ג: "בדרך [ארצה] שתי אוניות ['ארסיה', שיצאה מנאפולי ב-18.12 וככל הנראה 'היונה', שהגיעה ב-26.12] – עם 8 שרמנים ו-800 טון ט.נ.ט. ועוד חלקי חילוף". ב-27.12.48 דווח ספיר לשאול ופרס: 'ארסיה' – נקווה כי תגיע למרות כל המכשולים. ברגע זה נודע לנו כי היא נכנסה שנית לנמל באי יון לרגלי סערה". כאמור, היא הגיעה ארצה ב-3.1.49.⁹ "למחרת היום, ב-4.1.49, דווח שאול לב-ג: "אוניה מאיטליה ['ארסיה'] הביאה 8 שרמנים וחומרי מלחמה אחרים..."¹⁰.

ב-7.1.48 הבריק 'המוסד לעליה' באיטליה ארצה: "אם 'הארסיה' עוד לא הפליגה מ'ארנון' [מהארץ] ואפשר לספק לה מטען [מסחרי כשר], נשחרר אותה משכירות מיד אצלכם. דרושה תשובה מידית"¹¹. הכוונה היתה לסיים את חוזה חכירתה עוד בארץ, אך למחרת היום הבריק שאול לאיטליה: " 'הארסיה' הפליגה היום"¹² וצוות המלווים הוחלף. ב-12.1.49 הבריקה 'ארסיה' לאיטליה: "סלחו שלא עבדתי יומיים. עקבה אחרינו קורבטה". הכוונה לאי-הפעלת הקשר האלחוטי בשל הקרבה לאונית מלחמה, כנראה יונית. בתגובה נשאלה 'ארסיה': "מתי תגיעו לנאפולי. כמה מאנשינו על הכלי". למחרת היום דווחה 'ארסיה': "סערה מערבית חזקה מאד ולא מתקדמים. במזג אוויר זה אין באפשרותנו לשער, מתי נגיע נודיע לכשנתקרב יותר. אנו שניים, יובל ציזלינג ושמשון [לוטן 'הגדעוני' - הצמד שליווה את 'ארסיה' גם בהפלגתה הראשונה]". ב-14.1.49 דווחה 'ארסיה': "בלילה עם שינוי כוון הסערה אופשרה התקדמות מהירה. בשעה 10.00 עברנו את מסינה. ביום כזה נגיע מחר בלילה [לנאפולי]. בבקר נודיע בדיוק"¹³. ב-17.1.49 דווח אליעזר לספיר: 'ארסיה' תלך לאחר שתוכל לקחת 10 "יורקים". א"צ. יומיים לאחר מכן, ב-17.1.49 הודיע ספיר לשייקה ביוגוסלביה: "תישלח אליו 'ארסיה'". כעבור שבוע, ב-25.1.49, דווח לספיר: "ששני הכלים [השני 'שיעו'] יחנו בבארי. קבלתי אחריות שהמידות מתאימות [לאחר פרשות 'איריס' ו'טיבולי' נבדקה התאמת כלי השייט להטענת ארגזי המטוסים]. ייקחו גם את יתר הארגזים הקטנים".

כחודש לאחר הגעתה ארצה, ב-5.2.49, הבריקו שאול-דקל ל'אור' ו'ורד' [ספיר בז'נבה ואליעזר שושני באיטליה]: "ב'ארסיה' מה-3/1 הגיעו פגזים 81 מ"מ כדלקמן:

1,540	ארגזים שהכילו	59,853	גופים ריקים.
143	" "	5,005	פגזים אמריקאים עם כדורי בליסטי.
138	" "	4,968	צרפתיים מלאים בלי כדורי בליסטי.

מספר הארגזים הוא 1,821 ולא 2,110 כפי שצוין בתעודת המשלוח. דו"ח מפורט של כל משלוח 'ארסיה' בדרך אליכם"¹⁴.

⁸ תיק מזכרים – עיזבון זקימוביץ "תזכירים שנתקבלו ב-25.11.1948. מברק דחוף מס' 119 מ'המוסד לעליה' בארץ לאיטליה ב-24.11: "הודיעו מצב האסורים. ההורים מודאגים, שיכתבו". האם מדובר בעצירי 'ארסיה'?

⁹ מכתב מה-27.12.48, 2/א/54, א"צ. פניי וזה, עמ' 199.

¹⁰ יומן המלחמה, עמ' 890, 926.

¹¹ מברק מס' 87, ראה רכז "מברקים יוצאים [מאיטליה] מה-7 עד 14.1 לינואר" 1949, א"צ 82/4/2.

¹² ראה רכז "מברקים מתקבלים [באיטליה] מה-7 עד 14 לחודש ינואר 1949", א"צ.

¹³ ראה רכז "המברקים המתקבלים" מה-7 עד 14 לינואר 1949 באיטליה, א"צ.

¹⁴ מברק מס' 616 מה-5.2.49.